

بررسی میزان توسعه اجتماعی در سطح شهر خمین

محمد گندمی^۱، معصومه مطلق^۲

چکیده

هدف اصلی این تحقیق بررسی میزان توسعه یافتگی با تأکید بر توسعه اجتماعی در جامعه شهری خمین می باشد. با توجه به چارچوب نظری ارائه شده در این تحقیق، توسعه اجتماعی در پنج بعد مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی، کیفیت زندگی، امنیت اجتماعی و اخلاق توسعه اجتماعی موردسنجش و اندازه گیری قرار گرفت. روش این تحقیق اسنادی - پیمایشی بوده است. جامعه آماری این تحقیق شهروندان خمین می باشند که به روش نمونه گیری طبقه ای تعداد ۳۸۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده اند. ابعاد مختلف توسعه اجتماعی در این تحقیق با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته و در مقیاس لیکرت موردسنجش و اندازه گیری قرار گرفته اند. اعتبار این ابزار اندازه گیری به روش اعتبار صوری و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۳ به دست آمده است. داده های آماری به دست آمده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند. نتایج نشان می دهد که وضعیت توسعه اجتماعی در شهر خمین در ابعاد مشارکت اجتماعی، امنیت اجتماعی و اخلاق توسعه اجتماعی مناسب بود اما در مورد ابعاد عدالت اجتماعی و کیفیت زندگی، توسعه در سطح مطلوبی ارزیابی نشد.

واژگان کلیدی: توسعه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، کیفیت زندگی، عدالت اجتماعی، اخلاق توسعه اجتماعی.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۳/۱۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۱۲/۰۸

^۱ کارشناس ارشد جامعه شناسی، واحد اراک دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران (Email: gandomi_m53@yahoo.com)

^۲ استادیار گروه جامعه شناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران (نویسنده مسئول) (Email: m-motlaq@iau-arak.ac.ir)

مقدمه

بررسی علل نابرابری های اجتماعی اقتصادی در بین جوامع انسانی یکی از مسائل پیچیده است که اندیشمندان و صاحب نظران علوم انسانی در شناخت زمینه ها و علل نابرابری های مذکور نظریات مختلفی را ارائه کرده اند. واقعیت این است که از لحاظ شاخص های اقتصادی اجتماعی و فرهنگی بین جوامع تفاوت های آشکاری وجود دارد. قطعاً ظهور هر پدیده ی اجتماعی حاصل تقابل عوامل و زمینه های گوناگون داخلی و بیرونی جامعه از گذشته تا حال است که به نوبه ی خود این تقابل، اوضاع و احوال جدید جامعه را شکل می دهد (پارکر، ۲۰۰۵). لذا پدیده ی توسعه نیافتگی و نابرابری در بین جامعه ایرانی به واسطه زمینه های اقتصادی و اجتماعی با چهره ی خاصی در مناطق ایران بیان می شود. با این حال تفاوت ها و نابرابری های منطقه ای از جنبه های مختلف و عدم شناسایی کامل این نابرابری ها و تفاوت ها مانع از برنامه ریزی دقیق شده است. به عبارت دیگر، مسأله این است که آیا توسعه از جزء به کل می تواند در از بین بردن نابرابری های موجود در مناطق مختلف و همچنین توسعه کلی جامعه مؤثر باشد؟ توجه به مفهوم توسعه به ویژه توسعه اجتماعی در دهه های اخیر و تلاش های مختلف برای برنامه ریزی جهت دستیابی به شاخص های مختلف توسعه از نظر اجتماعی، جزء برنامه های اصلی دولت بوده است (تقوایی و رستمی کیا، ۱۳۸۱).

وجود نابرابری های منطقه ای به دلایل مختلف تاریخی، طبیعی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی موجب رشد ناهمگون و نامتعادل مناطق در کل جهان شده است. کشور ما نیز از این امر مستثنی نبوده است. اگر چه کاهش این نابرابری ها از اهداف برنامه های قبل و بعد از انقلاب اسلامی بوده است، اما مطالعات انجام شده نشان می دهد که شدت این نابرابری ها افزایش یافته است. مهم ترین دلیل افزایش این نابرابری ها عدم شناسایی دقیق ابعاد مختلف این نابرابری ها و سیاست های اجرایی نامتناسب برای رسیدن به اهداف مذکور می باشد. بر همین اساس، اولین گام، شناخت وضعیت موجود مناطق از جنبه های مختلف است و باید توجه داشت هر قدر میزان صحت این شناخت بیشتر باشد، رهنمودهای بیشتری برای برنامه ریزان و سیاست گزاران جهت اتخاذ تصمیم های درست و برنامه ریزی دقیق ارائه خواهد شد. مفهوم توسعه اجتماعی با عنوان کیفیت سیستم اجتماعی از طریق نهادینه کردن اخلاق عدالت و همبستگی (وفاق) اجتماعی برای حصول به اخلاق توسعه اجتماعی توسعه به ویژه تعریف و امنیت اجتماعی و افزایش ضریب سطح کیفیت زندگی در جهت بالا بردن اجتماعی تعریف می شود (آزاد ارمکی، ۱۳۹۰، ۸).

این مطالعه به منظور شناسایی درجه ی توسعه یافتگی اجتماعی شهر خمین از لحاظ شاخص های اجتماعی توسعه انجام شده است و در روند تحقیق اهداف زیر را مورد بررسی قرار داده است:

- بررسی میزان مشارکت اجتماعی در جامعه شهری خمین
- بررسی وضعیت عدالت اجتماعی در جامعه شهری خمین
- بررسی وضعیت امنیت اجتماعی در جامعه شهری خمین
- بررسی وضعیت کیفیت زندگی در جامعه شهری خمین
- بررسی وضعیت اخلاق توسعه اجتماعی در جامعه شهری خمین

پیشینه تحقیق

- در "بررسی سطح توسعه اجتماعی در شهر تهران" سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی به عنوان دومتغیر اصلی مورد تحقیق توصیفی - تبیینی قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان می دهد که هر دو متغیر رابطه مثبت و مستقیمی با توسعه اجتماعی داشته و توانان بودن آن را در شهر تهران نمی توان نادیده گرفت گرچه کیفیت زندگی از اولویت بیشتری برخوردار بوده است (از کیا و همکاران ۱۳۹۳).
- مقاله ای دیگر در خصوص "بازتاب توسعه اجتماعی در قوانین برنامه های پنجگانه توسعه ایران" (۱۳۹۶) به روش تحلیل محتوا کمی انجام شده است در همین راستا از دو شاخص رفاهی و انسانگرایی برای ارزیابی توسعه اجتماعی استفاده شده

است. جامعه‌ی آماری این پژوهش کلیه قوانین برنامه اول توسعه تا پنجم می‌باشد و به دلیل اینکه تمامی برنامه‌های توسعه بررسی شده است هیچ نمونه‌گیری‌ای وجود ندارد؛ نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در بیشتر برنامه‌ها تأکید بر شاخص‌های رفاهی توسعه بوده است و شاخص‌های انسان‌گرایانه به صورت قابل توجهی، مورد بی‌توجهی قرار گرفته است. ضعیف‌ترین برنامه ارزیابی شده، برنامه اول توسعه می‌باشد.

● غلامرضا غفاری و رضا امیدی (۱۳۸۸) در اثر خود بنام «کیفیت زندگی، شاخص توسعه اجتماعی» تلاش کرده‌اند که سازه کیفیت زندگی را به عنوان شاخصی برای ارزیابی و جهت دادن به برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه در سطوح مختلف و همچنین اصلاح و تقویت رویکردهای جدید توسعه با محوریت توسعه اجتماعی مورد توجه قرار دهند. آنها رویکردهای نظری به کیفیت زندگی (به عنوان شاخص توسعه اجتماعی) را به دو دسته عاملین و ساختاری و نهایتاً تلفیق عاملیت ساختاری تقسیم کرده و کاربردهای مختلف این رویکردها را در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های توسعه بخصوص توسعه اجتماعی را مورد واکاوی قرار داده‌اند. مولفه‌های در نظر گرفته شده برای شاخص کیفیت زندگی عبارت از امنیت اقتصادی-اجتماعی، همبستگی اجتماعی، ادغام اجتماعی و توانمندسازی اجتماعی باشد که هر مولفه به بخش‌ها، زیربخش‌ها و معرف‌ها تقسیم بندی شده‌اند. بر همین اساس مولفه «امنیت اقتصادی-اجتماعی» به عنوان یکی از شاخص‌های کیفیت زندگی، با تأکید بر ابعاد داشتن و برخورداری به بخش‌ها و زیربخش‌های منابع مالی (کفایت درآمدی و تامین درآمد)، مسکن و محیط (تامین مسکن، شرایط مسکن) و شرایط محیطی (اجتماعی و طبیعی)، بهداشت و درمان (تامین خدمات بهداشتی، خدمات درمانی و خدمات مراقبتی)، شغل (امنیت شغلی و شرایط کار) تقسیم شده است. از سوی دیگر مولفه ادغام اجتماعی با ترکیب حوزه حقوق با برخی از عناصر و شاخص‌های دو حوزه امکانات مالی و همبستگی مطرح شده که از بخش‌ها و زیربخش‌های حقوق شهروندی (حقوق اساسی/سیاسی، حقوق اجتماعی، حقوق مدنی، شبکه‌های اقتصادی و سیاسی) بازار کار (دسترسی به مشاغل دست‌مزدی)، خدمات (خدمات بهداشتی، مسکن، آموزش، مراقبت اجتماعی، خدمات مالی، حمل و نقل و خدمات مدنی/فرهنگی) و شبکه‌های اجتماعی (همسایگی، مشارکت، روابط دوستانه و زندگی خانوادگی) تشکیل شده است. و نهایتاً مولفه توانمندسازی اجتماعی با تأکید و توجه بر قابلیت‌ها و امکان و فرصت بهره‌گیری از امکانات به بخش‌ها و زیربخش‌های: دانش محوری (کاربرد دانش، دسترسی به دانش، استفاده آنان از اطلاعات)، بازار کار (نظارت بر قرارداد اشتغال، چشم‌انداز تحرک شغلی، سازگاری کار و زندگی خانوادگی با تعادل کار با زندگی)، میزان باز بودن و ثمر بخشی موسسات (باز بودن و ثمر بخشی سیستم سیاسی، باز بودن سیستم اقتصادی، باز بودن سازمان‌ها)، فضای عمومی (حمایت از فعالیت‌های دسته‌جمعی همچون فعالیت‌های مشارکتی و تعاونی، توانمندسازی‌های فرهنگی) و نهایتاً روابط شخصی (ارائه خدمات که به استقلال شخصی و اجتماعی کمک می‌کند، خدمات پشتیبانی فردی و حمایت از روابط متقابل اجتماعی) تقسیم گشته است. لازم به ذکر است که «کیفیت زندگی» با در نظر گرفتن ابعاد متعدد و مختلف اجتماعی به شکلی بازنمای مولفه‌ها و معرف‌های توسعه اجتماعی به حساب می‌آید که از این حیث می‌توان به عنوان شاخصی معتبر و تاثیرگذار در برآورد میزان توسعه اجتماعی در این مطالعه به حساب آید (غفاری، امیدی، ۱۳۸۸).

● غضنفر اکبری در مطالعه‌ای با عنوان «وضعیت فعلی جامعه ایران با نظر به شاخص‌های توسعه اجتماعی» ضمن تبیین ضرورت توجه به شاخص‌های پیشرفت و توسعه اجتماعی، به مطالعه و واکاوی تاریخی-تجربی و نظری برنامه‌های توسعه اجتماعی در سطح دنیا پرداخته است. همچنین براساس ضوابط مشخص همچون امکان‌پذیری شاخص‌ها و اولویت‌پذیری شاخص‌ها به بررسی وضعیت توسعه یافتگی اجتماعی در سطح کشور و تقسیم بندی استان‌های آن همت گمارده است. چارچوب اصلی این مطالعه به خصوص در گردآوری و انتخاب شاخص‌ها براساس ارزیابی که «درام‌گای و همکارانش»

در خصوص شاخص های اجتماعی ملل متحد ارائه کرده اند بوده است. بر این اساس شاخص های (۱) امید به زندگی در هنگام تولد (۲) نرخ مرگ و میر نوزدان (۳) میانگین ملی تامین مواد غذایی بر حسب کالری مورد نیاز سطح جزیی در مقایسه با مقدار برآورد شد. کالری های مورد نیاز (۴) نسبت کودکان ۵ تا ۱۴ ساله که در مدارس نام نویسی کرده اند. (۵) نسبت جمعیت با سواد بالاتر از یک سن خاص، کل این جمعیت و توزیع آن از لحاظ جنسیت (۶) نسبت جمعیت فعال از لحاظ اقتصادی ولی بدون شکل (درصد بیکاری) (۷) نسبت درصد توزیع جمعیت فعال از لحاظ اقتصادی براساس طبقه بندی های اصلی صنعتی و شغلی (۸) مصرف فردی به صورت نسبتی از درآمد ملی و شاخص ناشی از تغییرات آن (گای و دیگران، ۱۳۷۱، ۱۷)

اگر چه سازمان ملل متحد رسماً افزایش نرخ رشد سالانه ۹ درصد در تولید ناخالص ملی را به عنوان نشانه توسعه معرفی نموده است، اما از همان اوایل دهه ۵۰ میلادی کارشناسان و صاحب نظران اجتماعی سازمان ملل متحد از توجه به ابعاد اجتماعی توسعه غافل نماندند، اگر چه هنوز در آغاز راه بودند و نتوانستند نتایج و دستاوردهای علمی خود را به جوامع عرضه نمایند. به عنوان مثال درام گای^۱ در این خصوص نوشته است: «گزارش سال ۱۹۵۴ که به وسیله متخصصان ارائه شد، هنوز مبانی مفهومی اصلی و عمده بیشتر کارهای رایجی که در زمینه شاخص های اجتماعی^۲ انجام شده است را تشکیل می دهد و در زمینه ادغام آمارهای اجتماعی و اقتصادی در چارچوب های جامع تر حسابداری کارهای زیادی صورت پذیرفته است اما فقط معدودی نتایج عملی به دست آمده است» (گای و دیگران، ۱۳۷۱، ۱۱)

- اولین سند مهم سازمان ملل متحد درباره این موضوع گزارش سال ۱۹۵۴ گروهی از کارشناسان در مورد تعریف بین المللی و سنجش معیارها و سطوح توسعه اجتماعی (که در آن زمان سطوح زندگی نام گذاری شد) بود. این گزارش سطوح زندگی (توسعه اجتماعی) را به اجزاء متشکل و شاخص های زیر تقسیم کرد و دوازده جزء تشکیل دهنده آن را تعریف نمود. این شاخص ها عبارت بودند از: بهداشت، شامل شرایط جمعیت شناختی - غذا و تغذیه - آموزش و پرورش شامل مواد و مهارت آموزی - شرایط کار وضعیت اشتغال - مصرف کل پس اندازها - حمل و نقل - مسکن، شامل تسهیلات خانگی، پوشاک، تفریح و استراحت - امنیت اجتماعی و آزادی های بشری.
- سازمان ملل متحد در اکتبر ۲۰۰۹ در بین ۱۸۰ کشور جهان دست به انتشار گزارشی در حوزه «ضریب توسعه انسانی» زد. شاخص های مورد استفاده در این گزارش به شکل معنی داری هم پوشانی زیادی با بسیاری از شاخص های توسعه اجتماعی داشته اند. این شاخص ها عبارت بودند از: «شاخص امید به زندگی، نرخ و میزان با سواد، آموزش، اشتغال، سطح و کیفیت زندگی (قبیل خوب زیستن و رفاه کودکان)، رفاه اجتماعی». در این گزارش و مطالعه این طور آمده است که با برآورد این شاخص ها، توانایی پاسخگویی به این پرسش به شکل علمی ایجاد می شود که آیا کشورهای قید شده در حوزه توسعه انسانی و اجتماعی، توسعه یافته اند، در حال توسعه اند و یا در شرایط نامناسب و در زیر خط توسعه اجتماعی و انسانی واقع شده اند. لازم به ذکر است که این کشورها با توجه به میزان توسعه یافتگی شان در حوزه توسعه انسانی و اجتماعی در چهار سطح توسعه یافتگی «خیلی زیاد - زیاد - متوسط و کم» قرار گرفته اند. طبق نتایج ارائه شده در سطح دنیا کشورهای نروژ، استرالیا، ایسلند، کانادا، ایرلند در سطح اول (توسعه یافتگی خیلی زیاد) و از سوی دیگر کشورهای نیجری، افغانستان، سیرالئون، آفریقای مرکزی، مالی و بورکینافاسو در سطح چهارم (توسعه یافتگی خیلی کم) قرار گرفته اند. همچنین در حوزه کشورهای آسیایی و اقیانوسیه، توسعه یافته ترین کشورها به لحاظ انسانی و اجتماعی به ترتیب عبارتند از: استرالیا، ژاپن، نیوزلند، سنگاپور، هنگ کنگ و کره جنوبی، نهایتاً رتبه ایران با ضریب توسعه ایی ۰/۷۸۲ در رده ۸۸ این

¹ Dharam Ghai

² social indicators

رتبه بندی و در میان کشورهای با سطح متوسط توسعه انسانی- اجتماعی می باشد. (۹ united nation development program, 200)

ملاحظات نظری

در مقوله توسعه اجتماعی وارنر معتقد است که توسعه اجتماعی عبارتند از امکانات زندگی مردم جامعه و ماکس وبر ضمن تبیین ارتباط میان توسعه اجتماعی با شانس زندگی، بر این نظر پافشاری می کند که شانس زندگی عبارت است از امکان دستیابی به شرایط زندگی مناسب تر و تجربیات زندگی شخصی بهتر (شمعدانی حق، ۲۵۲: ۱۳۸۰). لرنر: مهم ترین عناصر و متغیرهایی که در ظهور تحرک ذهنی و آمادگی روانی انسانها برای نو شدن موثرند عبارتند از: بسط و گسترش رسانه های گروهی، سواد آموزی و ارتقای سطح تحصیلات، شهرنشین و مشارکت. راجرز: نوسازی جامعه یک روند چند جانبه است. از نظر وی توسعه نوعی از تغییرات است که طی آن سازمان های اجتماعی ایجاد، اصلاح و بهسازی می شوند و با افزایش سطح زندگی و درآمد سرانه، توسعه اجتماعی پدیدار گردد. با توجه به رویکرد و تئوری های نظری موجود در حوزه توسعه اجتماعی، می توان در باب مدون نمودن و تبیین مفهوم اصلی این تحقیق یعنی توسعه اجتماعی، با توجه به چهارچوب نظری تحقیق ابعاد توسعه اجتماعی را عدالت اجتماعی، کیفیت زندگی، امنیت اجتماعی و اخلاق توسعه اجتماعی برشمرد (آزاد ارمکی و همکاران ۱۳۹۱).

عدالت اجتماعی: عدالت اجتماعی کاهش عدم تعادل ها و تبعیض بین افراد در جامعه می باشد که دارای ابعاد زیر است:

- عدالت اجتماعی - فرهنگی - عدالت اقتصادی - عدالت آموزشی و بهداشتی - عدالت جنسیتی

رفاه و کیفیت زندگی: کیفیت زندگی از ترکیب ابعاد دیگر معرف های عملیاتی تشکیل شده است که می توان به ابعادی چون: عدالت اجتماعی - فرهنگی، عدالت اقتصادی، عدالت بهداشتی و آموزشی، امنیت اجتماعی (جانی، مالی و فکری)، اخلاق شهروندی، احساس مسئولیت و تعاون و همکاری اشاره کرد.

امنیت اجتماعی: رفع خطر و تهدیدات از زندگی اجتماعی می باشد که شامل ابعاد زیر می باشد: - امنیت جانی - امنیت مالی

- امنیت فکری

اخلاق شهروندی: نقش و تاثیر نظام ارزشی و اخلاقی اعضای جامعه بر توسعه اجتماعی می باشد که دارای ابعاد زیر است:

- تقدیر گرایی - میل به پیشرفت - تعاون و همکاری - فرهنگ نوگرایی - احساس مسئولیت - فرهنگ یادگیری - اخلاق شهروندی

روش شناسی

روش تحقیق این پژوهش پیمایشی - اسنادی بوده و از تکنیک پرسشنامه و فیش برداری استفاده شده است. جامعه آماری شهروندان شهر خمین بوده که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه محاسبه شده و ۳۸۲ نفر بصورت نمونه گیری طبقه ای مورد بررسی قرار گرفتند. اعتبار این ابزار اندازه گیری به روش اعتبار صوری و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۳ به دست آمده است. داده های آماری به دست آمده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند.

یافته های توصیفی نشان می دهد که یافته ها نشان می دهد ۶/۸ درصد پاسخگویان تحصیلاتی در سطح پایین تر از دیپلم داشتند. ۲۷ درصد تحصیلات دیپلم یا فوق دیپلم، ۵۴/۲ درصد تحصیلات سطح لیسانس و ۱۴/۹ درصد تحصیلات فوق لیسانس یا بالاتر داشتند. داده های پژوهش نشان دهنده ی این است که میانگین سن مشارکت کنندگان ۳۸/۶۹ سال بود. همچنین مقادیر میانه و مد به ترتیب برابر با ۳۹/۵ و ۴۴/۰ بدست آمد. همچنین شاخص های پراکنندگی انحراف معیار برابر ۹/۲ و دامنه متغیرها ۴۹/۰ سال محاسبه شد. بر اساس یافته های تحقیق بیشترین حجم نمونه را کارمندان با ۴۷/۶۴ درصد فراوانی شامل می شدند و ۱۳/۰۸ درصد کارگر، ۱۸/۳ دارای شغل آزاد، ۷/۸۵ درصد خانه دار و ۱۳/۰۸ درصد بیکار بودند.

جدول (۱): توصیف متغیرهای تحقیق

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
مشارکت اجتماعی	۳۸۱	۳/۸۰۵	۰/۹۰۷	۰/۰۴۶
عدالت اجتماعی	۳۸۱	۲/۲۷۰	۰/۵۹۷	۰/۰۳۰
عدالت اجتماعی فرهنگی	۳۷۹	۱/۹۹۷	۰/۸۰۵	۰/۰۴۱
عدالت آموزشی بهداشتی	۳۶۴	۲/۵۱۶	۰/۸۴۲	۰/۰۴۴
عدالت جنسیتی	۳۶۴	۲/۶۲۷	۰/۷۹۰	۰/۰۴۱
عدالت اقتصادی	۳۶۱	۱/۹۴۰	۰/۶۵۹	۰/۰۳۴
امنیت اجتماعی	۳۷۹	۳/۱۰۶	۰/۷۶۸	۰/۰۳۹
امنیت جانی	۳۷۴	۳/۱۹۲	۰/۹۴۷	۰/۰۴۹
امنیت مالی	۳۷۳	۳/۱۰۴	۰/۸۵۴	۰/۰۴۴
امنیت فکری	۳۷۴	۲/۹۹۸	۱/۰۴۶	۰/۰۵۴
کیفیت زندگی	۳۸۱	۲/۵۰۸	۰/۶۲۸	۰/۰۳۲
اخلاق توسعه اجتماعی	۳۷۹	۳/۵۸۹	۰/۵۷۷	۰/۰۲۹
تقدیرگرایی	۳۵۹	۳/۶۷۴	۰/۸۹۳	۰/۰۴۷
میل به پیشرفت	۳۷۳	۳/۴۴۳	۰/۸۶۷	۰/۰۴۴
فرهنگ همکاری و تعاون	۳۴۰	۳/۳۱۵	۰/۷۹۰	۰/۰۴۲
فرهنگ نوگرایی	۳۶۴	۳/۳۷۳	۰/۷۷۰	۰/۰۴۰
احساس مسئولیت	۳۶۴	۳/۹۰۸	۰/۷۲۴	۰/۰۳۷
فرهنگ یادگیری	۳۶۶	۳/۴۴۸	۰/۸۸۳	۰/۰۴۶
اخلاق شهروندی	۳۵۸	۳/۷۷۷	۰/۸۱۲	۰/۰۴۲

تحلیل یافته های تحقیق مبتنی بر سنجش مشارکت اجتماعی در شهر خمین

جدول (۲): آزمون آماری مربوط به متغیر مشارکت اجتماعی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۱۷/۳۳۰	۳۸۰	۰/۰۰۰	۰/۸۰۵	۰/۷۱۴	۰/۸۹۷

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت مشارکت اجتماعی دارای نمره ای بیش از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی می باشد.

سنجش میزان عدالت اجتماعی در شهر خمین

جدول (۳): آزمون آماری مربوط به متغیر عدالت اجتماعی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
-۲۳/۸۱۱	۳۸۰	۰/۰۰۰	-۰/۷۲۹	-۰/۷۸۹	-۰/۶۶۸

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت منفی هستند می توان اظهار داشت عدالت اجتماعی دارای نمره ای کمتر از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی نمی باشد.

سنجش میزان عدالت اجتماعی-فرهنگی در شهر خمین

جدول (۴): آزمون آماری مربوط به متغیر عدالت اجتماعی-فرهنگی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
-۲۴/۲۲۱	۳۷۸	۰/۰۰۰	-۱/۰۰۲	-۱/۰۸۴	-۰/۹۲۱

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت منفی هستند می توان اظهار داشت عدالت اجتماعی-فرهنگی دارای نمره ای کمتر از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی نمی باشد.

سنجش میزان عدالت آموزشی-بهداشتی در شهر خمین

جدول (۵): آزمون آماری مربوط به متغیر عدالت آموزشی-بهداشتی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
-۱۰/۹۴۴	۳۶۳	۰/۰۰۰	-۰/۴۸۳	-۰/۵۷۰	-۰/۳۹۶

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت منفی هستند می توان اظهار داشت عدالت آموزشی-بهداشتی دارای نمره ای کمتر از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی نمی باشد.

سنجش میزان عدالت جنسیتی در شهر خمین

جدول (۶): آزمون آماری مربوط به متغیر عدالت جنسیتی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
-۸/۹۸۵	۳۶۳	۰/۰۰۰	-۰/۳۷۲	-۰/۴۵۳	-۰/۲۹۰

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت منفی هستند می توان اظهار داشت عدالت جنسیتی دارای نمره ای کمتر از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی نمی باشد.

سنجش میزان عدالت اقتصادی در شهر خمین

جدول (۷): آزمون آماری مربوط به متغیر عدالت اقتصادی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
-۳۰/۵۱۸	۳۶۰	۰/۰۰۰	-۱/۰۵۹	-۱/۱۲۷	-۰/۹۹۰

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت منفی هستند می توان اظهار داشت عدالت اقتصادی دارای نمره ای کمتر از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی نمی باشد.

سنجش امنیت اجتماعی در شهر خمین

جدول (۸): آزمون آماری مربوط به متغیر امنیت اجتماعی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۲/۶۹۶	۳۷۸	۰/۰۰۷	۰/۱۰۶	۰/۰۲۸	۰/۱۸۴

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۷ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت امنیت اجتماعی دارای نمره ای بیش از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی است.

سنجش میزان امنیت جانی در شهر خمین

جدول (۹): آزمون آماری مربوط به متغیر امنیت جانی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۳/۹۲۸	۳۷۳	۰/۰۰۰	۰/۱۹۲	۰/۰۹۶	۰/۲۸۸

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت امنیت جانی دارای نمره ای بیش از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی است.

سنجش میزان امنیت مالی در شهر خمین

جدول (۱۰): آزمون آماری مربوط به متغیر امنیت مالی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۲/۳۶۴	۳۷۲	۰/۰۱۹	۰/۱۰۴	۰/۰۱۷	۰/۱۹۱

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۱۹ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۵ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت امنیت جانی دارای نمره ای بیش از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی است.

سنجش میزان امنیت فکری در شهر خمین

جدول (۱۱): آزمون آماری مربوط به متغیر امنیت فکری

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
-۰/۰۲۵	۳۷۳	۰/۹۸۰	-۰/۰۰۱	۰/۱۰۷	۰/۱۰۵

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۹۸۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۵ بیشتر می باشد بنابراین آزمون معنادار نیست. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین دارای علامت های متفاوت هستند می توان اظهار داشت امنیت فکری دارای نمره ای در حدود ۳ (متوسط) می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین نه در سطح بالا و نه پایین قرار نداشته است.

سنجش کیفیت زندگی در شهر خمین

جدول (۱۲): آزمون آماری مربوط به متغیر کیفیت زندگی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
-۱۵/۲۶۶	۳۸۰	۰/۰۰۰	-۰/۴۹۱	-۰/۵۵۴	-۰/۴۲۸

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت منفی هستند می توان اظهار داشت کیفیت زندگی دارای نمره ای کمتر از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی ارزیابی نشد.

سنجش اخلاق توسعه اجتماعی در شهر خمین

جدول (۱۳): آزمون آماری مربوط به متغیر اخلاق توسعه

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۱۹/۸۸۵	۳۷۸	۰/۰۰۰	۰/۵۸۹	۰/۵۳۱	۰/۶۴۷

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر $0/000$ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول $0/01$ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت اخلاق توسعه دارای نمره ای بیشتر از متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مناسبی ارزیابی گردید.

سنجش میزان تقدیرگرایی در شهر خمین

جدول (۱۴): آزمون آماری مربوط به متغیر تقدیرگرایی

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۱۴/۲۹۶	۳۵۸	۰/۰۰۰	۰/۶۷۴	۰/۵۸۱	۰/۷۶۶

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر $0/000$ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول $0/01$ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت تقدیرگرایی دارای نمره ای بیشتر از حد متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح نامناسبی ارزیابی گردید.

سنجش وضعیت میل به پیشرفت در شهر خمین

جدول (۱۵): آزمون آماری مربوط به متغیر میل به پیشرفت

آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۹/۸۸۰	۳۷۲	۰/۰۰۰	۰/۴۴۳	۰/۳۵۵	۰/۵۳۲

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر $0/000$ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول $0/01$ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت میل به پیشرفت دارای نمره ای بیشتر از حد متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مطلوبی ارزیابی گردید.

سنجش فرهنگ همکاری و تعاون در شهر خمین

جدول (۱۶): آزمون آماری مربوط به متغیر فرهنگ همکاری و تعاون

ارزش آزمون = ۳					
آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۷/۳۶۷	۳۳۹	۰/۰۰۰	۰/۳۱۵	۰/۲۳۱	۰/۴۰۰

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر $0/000$ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول $0/01$ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت فرهنگ همکاری و تعاون دارای نمره ای بیشتر از حد متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مطلوبی ارزیابی گردید.

سنجش فرهنگ نوگرایی در شهر خمین

جدول (۱۷): آزمون آماری مربوط به متغیر فرهنگ نوگرایی

ارزش آزمون = ۳					
آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۱۴/۱۹۵	۳۶۳	۰/۰۰۰	۰/۵۷۳	۰/۴۹۳	۰/۶۵۲

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر $0/000$ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول $0/01$ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار

داشت فرهنگ نوگرایی دارای نمره ای بیشتر از حد متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مطلوبی ارزیابی گردید.

سنجش میزان احساس مسئولیت در شهر خمین

جدول (۱۸): آزمون آماری مربوط به متغیر احساس مسئولیت

ارزش آزمون = ۳					
آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۲۳/۹۲۹	۳۶۳	۰/۰۰۰	۰/۹۰۸	۰/۸۳۴	۰/۹۸۳

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت احساس مسئولیت دارای نمره ای بیشتر از حد متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مطلوبی ارزیابی گردید.

سنجش فرهنگ یادگیری در شهر خمین

جدول (۱۹): آزمون آماری مربوط به متغیر فرهنگ یادگیری

ارزش آزمون = ۳					
آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۹/۷۰۱	۳۶۵	۰/۰۰۰	۰/۴۴۸	۰/۳۵۷	۰/۵۳۸

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت فرهنگ یادگیری دارای نمره ای بیشتر از حد متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مطلوبی ارزیابی گردید.

سنجش اخلاق شهروندی در شهر خمین

جدول (۲۰): آزمون آماری مربوط به متغیر اخلاق شهروندی

ارزش آزمون = ۳					
آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	حد پایین	حد بالا
۱۸/۱۱۴	۳۵۷	۰/۰۰۰	۰/۷۷۷	۰/۶۹۳	۰/۸۶۲

نتایج تحقیق نشان می دهد با توجه به اینکه سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است و این مقدار از خطای قابل قبول ۰/۰۱ کمتر می باشد بنابراین آزمون معنادار است. همچنین با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو دارای علامت مثبت هستند می توان اظهار داشت اخلاق شهروندی دارای نمره ای بیشتر از حد متوسط می باشد که بدین معناست که این متغیر در شهر خمین در سطح مطلوبی ارزیابی گردید.

نتیجه گیری

اصطلاح توسعه اجتماعی را می توان به شکل کلی در دو رویکرد «عام» و «خاص» گنجانند. در رویکرد عام توسعه اجتماعی مترادف با چیزی مشابه با توسعه ملی یا توسعه هم جانبه و متوازن است. در رویکرد خاص (رویکرد حاکم بر این مطالعه) مفهوم توسعه اجتماعی به معنای اخص کلمه و متمایز از توسعه فرهنگی، سیاسی و اقتصادی به کار رفته است که می توان آن را ناظر بر «اجتماع جامعه ای» به عنوان یکی از حوزه های چهارگانه حیات اجتماعی انسان در جامعه دانست که به معنی بسط و تعریض و تحکیم اجتماع جامعه ای می باشد. در این پژوهش توسعه اجتماعی به مثابه «کیفیت سیستم اجتماعی از طریق نهادینه کردن»، «اخلاق توسعه» (عالی الخصوص توسعه اجتماعی) برای حصول به «مشارکت اجتماعی» و «عدالت اجتماعی» در جهت بالا بردن سطح «کیفیت زندگی» و

افزایش «ضریب امنیت اجتماعی»، «کیفیت زندگی»، و «اخلاق توسعه اجتماعی» به عنوان ابعاد اصلی تشکیل دهنده مفهوم «توسعه اجتماعی» و اندازه گیری هر یک از آنها، نهایتاً نتایج فوق به دست آمده است.

با توجه به ساختارهای اداری و گسترده بودن عرصه مسئولیت دولت در تمامی حوزه ها، به خصوص در عرصه توسعه اجتماعی، تعیین راهبرد در همه حوزه های توسعه اجتماعی (مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی، امنیت اجتماعی، کیفیت زندگی، اطلاق توسعه اجتماعی) قطعی و اجتناب ناپذیر می باشد. از معضلات و چالش های اساسی دیگر در حوزه توسعه اجتماعی مجموعه ای از نهادها و دستگاههایی است که با هدف تولید توسعه اجتماعی شکل گرفته اند که بسیاری از آنها مسئولیت های مشابهی دارند و به دلیل عدم تقسیم کار شفاف، انرژی و منابع این دستگاهها در بسیاری از موارد هم پوشانی داشته و یا در جهت تضعیف یکدیگر حرکت کرده اند. اگر نهادها براساس سیاست و راهبرد منطقه ای مشخص با پذیرش تقسیم کار منطقی در چارچوب مدیریت متمرکز و منسجم، عمل نمایند بهره وری و اثربخشی فزاینده ای را نصیب توسعه اجتماعی منطقه و شهر خود خواهند کرد. از سوی دیگر جامعه پذیرش آسان تری نسبت به تولیدات و فعالیتهای تشکل های درون خود را دارد. هر گاه از درون جامعه تولید یا فعالیتی صورت گیرد با پذیرش بسیار بیشتری نسبت به فعالیت ها و تولیداتی که به دست نهادهای رسمی صورت می پذیرد مواجه می شویم. بنابراین نهادها و سازمانهای رسمی در برنامه ریزی بلندمدت و رویه های راهبردی خود در حوزه توسعه اجتماعی، باید بتوانند اصل تصدگری شان را در این عرصه به سمت و سوی اصل نظارت گری و سیاست گذاری سوق دهند. پس گسترش تشکل های عمومی مدنی و توانمندسازی آنها به شکل کاملاً حساب شده و معقول، در حوزه های مختلف می تواند به مثابه یکی از ابزارها و همچنین اهداف راهبردی حصول توسعه اجتماعی در منطقه به حساب آید. نهایتاً باید گفت که توسعه اجتماعی تنها وقتی امکان پذیر می شود که دگرگونی های نهادی صورت پذیرد و سیاست گذاری ها و برنامه ریزی های اجتماعی برای پاسخگویی به تمام نیازهای اساسی افراد انجام شده باشد. در رابطه با ساختارها و نهادهای اجتماعی و تغییر این ساختارها و نهادها و استفاده از منابع می بایست کارهای زیادی انجام گیرد به شیوه ای که برابری شرایط در تمامی حوزه ها و عادلانه بودن توزیع درآمدها، تضمینی برای در دسترس بودن خدمات و فرصت های شغلی باشد. توسعه اجتماعی تلفیقی از سازماندهی اجتماعی و برنامه ریزی اجتماعی است اما چیزی بیش از تجمیع ساده این دو حوزه می باشد چرا که توسعه اجتماعی، استراتژی سیاسی، توسعه اقتصادی، حمایت اجتماعی، دولت، تحلیل برنامه ریزی و پژوهش ارزشیابی را شامل شده و آنها را در کنار هم می خواهد. بنابراین به نظر می رسد تدوین برنامه ای جامع مانند برنامه چشم انداز ایران در ۱۴۰۴ در حوزه توسعه اجتماعی ضروری به نظر می رسد. برنامه ای که دارای اهداف بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت بوده و راهکارها و راهبردهای آن وظایف ارگان ها و سازمانهای مرتبط با آن نیز به صورت عملیاتی مشخص شده باشد

پیشنهادها

با توجه به اینکه نتایج نشان داد شاخص عدالت اجتماعی و کیفیت زندگی در شرایط مطلوبی قرار ندارد، بنابراین پیشنهاد می گردد سازمان های مربوطه نظیر فرمانداری، استانداری، بهزیستی، کمیته امداد، آموزش و پرورش و... برنامه ریزی های خود را با تمرکز بر این ابعاد سامان دهند.

باید اذعان کرد که برای توسعه اجتماعی در شهر خمین باید به چارچوب نظری متناسب با اکولوژی فرهنگی و اجتماعی استان استناد و آن را سرلوحه کار برنامه ریزان قرارداد. در این راستا نبودن کانون های فکری بومی و فقدان آموزه ها و راهبردهای اجتماعی و فرهنگی متناسب با مقتضیات کنونی شهر خمین سبب شده است که نتوان در عرصه نظری به تولید نظریه و چارچوب های نظری پرداخت و این خود سبب بروز نازایی نظری در حوزه های تفکر اجتماعی و فرهنگی در عرصه سیاستگذاری و برنامه ریزی و حتی اجرا در راستای توسعه اجتماعی شهر خمین است. پیامد این مساله سبب توسعه نامتوازن در سطح استان است چرا که توسعه اجتماعی در سطح استان به نسبت توسعه اقتصادی و توسعه صنعتی آن، از سطح بسیار نازل تری برخوردار می باشد. پس وجود مبانی نظری مناسب در حوزه توسعه اجتماعی به عنوان اولین شرط فرایند توسعه یافتگی اجتماعی در شهر خمین لازم و ضروری می باشد.

از سوی دیگر وجوه چارچوب نظری کاربردی و متناسب با شرایط بافتاری (تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، اکولوژیکی، اقتصادی، صنعتی و غیره) شهر خمین، به مثابه شرط لازم طراحی و تدوین شاخص های منطقی، معتبر و تاثیرگذار توسعه اجتماعی می باشد. اما متأسفانه فقدان شاخص ها و استانداردهای لازم مورد وفاق در بین صاحب نظران و متولیان توسعه اجتماعی برای شناخت وضع موجود و همچنین ارزیابی برنامه ها و عملکردهای نهادها و ارگان های متولی به عنوان دومین مساله و چالش پیش روی توسعه اجتماعی در سطح منطقه و شهر خمین می باشد. چرا که شاخص ها، امکان قضاوت کردن و سنجش عملکرد نظام برنامه ریزی را میسر می کند. پیامد این نقصان شکل گیری تهدیداتی فرا روی نظام برنامه ریزی راهبردی در حوزه اجتماعی و فرهنگی شهر خمین شده است. از موانع دیگری که مسبب جلوگیری از حصول توسعه یافتگی اجتماعی در شهر خمین است می توان به فقدان یا عدم کارایی نظام برنامه ریزی راهبردی مناسب در حوزه توسعه اجتماعی شهر خمین اشاره داشت. اما نکته قابل توجه در حوزه برنامه ریزی تمایز میان برنامه ریزی سنتی و برنامه ریزی راهبردی است. یکی از چالش های نظام برنامه ریزی در تمامی ساحت های توسعه کشور به خصوص توسعه اجتماعی در شهر خمین، در خوش بینانه ترین حالت، وجود برنامه ریزی های سنتی در قالب آرمانها و اهداف طرح ها و اقدامات، منابع مورد نیاز بوده است. برنامه ریزی به شکل سنتی، ظرفیت توانایی مقابله با تغییر در اوضاع محیط، سیاستها، نگرش ها، دیدگاهها و ساختارها را ندارد و منجر به تحمیل هزینه ای سنگین در تمامی ابعاد و نهایتاً شکست می شود. اما از سوی دیگر و برخلاف برنامه ریزی سنتی که در آن آرمانها و اهداف تعیین می شود هدف برنامه ریزی راهبردی، تعیین و تدوین راهبرد است.

منابع

۱. آزاد ارمکی، تقی وهمکاران (۱۳۹۱) "بررسی و شناسایی شاخص های کاربردی توسعه اجتماعی با تکنیک دلفی" فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی - فرهنگی، سال اول، شماره اول
۲. ازکیا، مصطفی، غفاری، غلامرضا جامعه شناسی توسعه، تهران، انتشارات کیهان، چاپ پنجم
۳. ازکیا، مصطفی وهمکاران (۱۳۹۳) "بررسی سطح توسعه اجتماعی در شهر تهران" مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال ششم/شماره چهارم
۴. اسناد راهبردی برنامه پنجم توسعه استان مرکزی، ۴، ۱۳۸۹
۵. اکبری، غضنفر (۱۳۸۰)، "وضعیت فعلی جامعه ایران با نظر به شاخص های توسعه اجتماعی"، اولین همایش توسعه اجتماعی، برگزار کننده دفتر امور اجتماعی وزارت کشور، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
۶. بی نا، شاخص های اجتماعی - اقتصادی در زمان های توسعه، ۱۲۷
۷. بیات، بهرام (۱۳۸۸) جامعه شناسی احساس امنیت، تهران: امیرکبیر.
۸. پیران، پرویز (۱۳۸۲)، سیاست اجتماعی، توسعه اجتماعی و ضرورت آن در ایران (نقد و بررسی سند کپنهاک)، فصلنامه رفاه اجتماعی، شماره ۱۰
۹. تعهدات ده گانه اجلاس سران برای توسعه اجتماعی (دانمارک - کپنهاک، ۱۲-۶ مارس ۱۹۹۵)
۱۰. حریری اکبری، محمد (۱۳۸۰)، توسعه اجتماعی از وبر تا هابرماس، اولین همایش توسعه اجتماعی، برگزار کننده دفتر امور اجتماعی وزارت کشور، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۱. ریچاردییت با همکاری الین هارت ویک (۱۳۸۴)، نظریه های توسعه، ترجمه مصطفی ازکیا، رضا صفری شمالی، اسماعیل رحمان پور، تهران:
۱۲. سو، آلون (۱۳۸۸) تغییر اجتماعی و توسعه، محمود حبیبی مظاهری، تهران انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی
۱۳. سیمبر رضا (۱۳۸۰)، عدالت اجتماعی و توسعه اجتماعی، اولین همایش توسعه اجتماعی، برگزار کننده دفتر امور اجتماعی وزارت کشور، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۴. شمعدانی حق، علی (۱۳۸۰)، ابعاد روش شناختی توسعه اجتماعی، اولین همایش توسعه اجتماعی، برگزار کننده دفتر امور اجتماعی وزارت کشور، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی
۱۵. غفاری، غلامرضا و امید، رضا (۱۳۸۷)، کیفیت زندگی، شاخص توسعه اجتماعی، تهران، انتشارات شیرازه.
۱۶. گامی، درام و دیگران (۱۳۷۱) بررسی شاخص های انسانی و اجتماعی توسعه - گاهنامه روستا و توسعه، جهاد سازندگی، شماره چهارم
۱۷. مبارکی، مهدی و شهبازی، زهره (۱۳۹۲)، بررسی وضعیت شاخص های توسعه اجتماعی در استان مرکزی

۱۸. مور، برینگتون (۱۳۶۹)، ریشه های اجتماعی دیکتاتوری و دموکراسی، حسین بشیریه، نشر دانشگاهی، تهران،
  ۱۹. مومنی، فرشاد (۱۳۸۰)، نسبت توسعه اجتماعی با عدالت اجتماعی، اولین همایش توسعه اجتماعی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی
  ۲۰. نوید نیا، منیژه (۱۳۸۸) امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی
  ۲۱. ورجاوند، پرویز (۱۳۶۸)، پیشرفت و توسعه بر بنیاد هویت فرهنگی، تهران، شرکت سهامی انتشار.
  ۲۲. وینر، مایرون (۱۳۵۴)، نوسازی جامعه، ترجمه مقدم مراغه ایی، تهران، فرانکلین
23. Bellah Robert, kokugawa religion, (glencoe: free press, 1957)
  24. United nation development program, 2009